

A black and white portrait of an elderly woman with short, dark, wavy hair. She is wearing glasses and a patterned blouse. A long pearl necklace is visible around her neck. She is looking slightly to the right of the camera with a gentle expression. The background is out of focus, showing what appears to be a chair back.

Entrevista

**Concepció
Zendrera**

editora

Concepció Zendrera i Cristina Corro.

Cristina Corro
 professora de literatura infantil
 de la Universitat Autònoma de Barcelona
 i membre del grup de recerca GRETEL

Entrevistem Concepció Zendrera, una de les editores de llibres per a infants més representatives del segle xx al nostre país. Va ser responsable de la secció infantil de l'Editorial Joventut durant els anys més durs de la postguerra fins ja ben entrada la democràcia. També coneguda amb el nom de Conxita –o Ita pels quatre fills, cinc nets i cinc besnets–, el seu gran olfacte, l'entusiasme i el tarannà van permetre la publicació d'obres emblemàtiques com *Pippi Calcesllargues*, *Tintín* o els àlbums de Mitsumasa Anno, entre molts d'altres. Mentre l'entrevistem, el seu somriure i la seva passió literària quan parla de llibres i de grans autors l'alliberen dels noranta-vuit anys de vida. A més, les seves paraules ens revelen alguns passatges de la història de la literatura infantil catalana del segle xx i del passat d'aquesta protagonista, que fou membre d'una saga d'editors il·lustres de Catalunya.

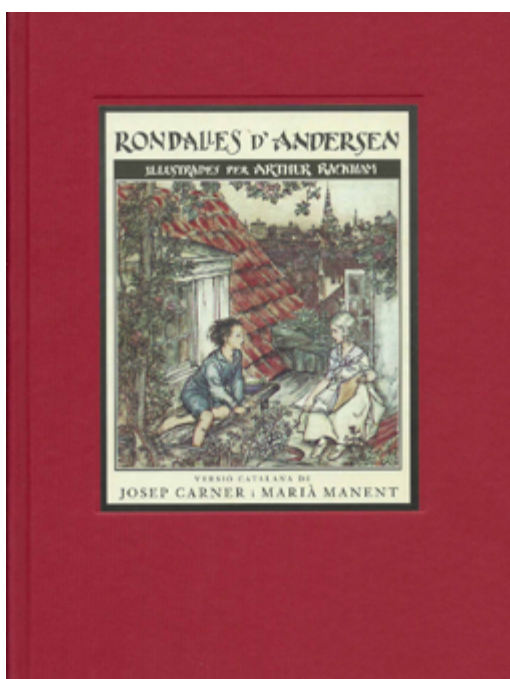
Com, quan i per què vas començar a interessar-te pel món editorial?

Vaig començar a treballar a l'editorial del meu pare a Barcelona amb vint anys i m'hi vaig estar fins als setanta-tres. Però l'aventura comença uns anys abans. Per fugir de la Guerra Civil, els de casa m'envien a França a casa d'uns amics, la família d'editors i llibreters Arthaud de Grenoble. Eren amants de la literatura, la pintura, la fotografia i la vela. Allà m'hi vaig quedar uns quants anys; impartia classes d'espanyol als nens de la casa i estudiava filologia amb bons professors. L'ambient era molt plaent, els Arthaud vivien en una casa amb un gran jardí, molt bonica i moderna. El vincle amb aquesta família va perdurar durant dècades i, de fet, ha traspassat generacions. És també a França on descobreixo grans col·leccions de llibres infantils, com els àlbums de Père Castor o *Babar*, que encara conservo.¹ La meua formació comença, doncs, entre Barcelona i França en un context lletrat.

I com vas desenvolupar l'olfacte editor?

Jo tenia un model i un precedent, el meu pare, Josep Zendrera Fecha, que primer va treballar com a impressor i després va esdevenir editor. Va fundar l'Editorial Joventut el 1923 i va ser molt innovador. L'editorial ràpidament es va expandir i va créixer enormement gràcies a l'edició de novel·les populars, obres per entregues de novel·la rosa, narracions de l'oest i llibres infantils. Una de les coses que molta gent no sap és que el primer llibre que el meu pare va autopublicar va ser *Cómo ganar jugando a la canasta*, i fixa't que a la família no en tenim cap exemplar, una llàstima. Però va ser un gran editor. L'any 1944 vaig ...

... començar a treballar a l'editorial i em vaig fer càrrec de la secció infantil. L'empresa tenia un bon equip d'edició, de traductors i correctors, com Marià Manent o José María Nebreda, que em van fer la tasca més fàcil. Amb Marià Manent, i juntament amb altres treballadors, compartíem un espai de treball en un altell on es pujava per una escaleta estreta. Desenvolupar aquest olfacte em va costar i no va ser immediat, ja que per ser un bon editor cal tenir paciència. Vaig llegir molt, especialment autors clàssics, àlbums i molts còmics. Tenia una obsessió per Andersen, ho vaig estudiar tot d'ell, i vaig reeditar i traduir part dels seus contes.² Volia escollir bons llibres, anava a fires, parlava amb gent... Volia traduir les millors obres de l'època, on hi hagués molta imatge, moltes nenes i històries interessants i divertides que fessin riure.

Rondalles d'Andersen, de Hans Christian Andersen.

Quines van ser les teves primeres publicacions?

Una de les primeres va ser *Casa de muñecas* (1951), amb textos de Marià Manent i il·lustracions d'Elvira Elias. Anys més tard, vaig haver de lluitar per publicar *Tintín*, perquè dins l'editorial es deia que seria massa car i no es vendria. Evidentment, es van equivocar. Una de les obres que he fet i amb la qual tinc un vincle especial és un diccionari. Potser per a mi és una de les més emotives. Estic parlant de *El primer diccionari il·lustrat*, que vaig elaborar juntament amb Noelle Granger i que va tenir també la

col·laboració de mestres. Per escriure'l vaig escollir paraules que em cridaven l'atenció, que em divertien o em venien de gust. Produir les meves creacions no sempre ha estat fàcil, perquè havia d'alternar la feina a l'editorial amb la familiar. Tenia quatre fills que cada vespre m'esperaven a casa per llegir llibres abans d'anar a dormir.

Quins personatges recordes de l'època? Hi havia altres dones en el circuit de la LIJ?

Poder parlar anglès i francès em va permetre viatjar i entrar més fàcilment en el món literari internacional. Hi havia altres dones, potser més a fora que no pas al nostre país. Vaig conèixer i establir amistat amb gent com Jella Lepman (fundadora de la Internationale Jugendbibliothek de Munic i de l'International Board on Books for Young People). Viatjava sovint a aquella institució per veure-la i buscar recomanacions per publicar. També assistia anualment a les fires de més prestigi internacional, especialment les de Frankfurt i Bolonya. Tot això em va permetre conèixer artistes de renom com Hergé, Enid Blyton o Mitsumasa Anno. Hergé era un home molt divertit, vaig ballar-hi i tot, i de seguida em va demanar que fos jo mateixa la que traduís i publicués les seves obres.³ L'anglesa Enid Blyton tenia talent i era molt espontània. De seguida vam publicar *El club dels cinc* i va ser un èxit immediat. També vaig conèixer

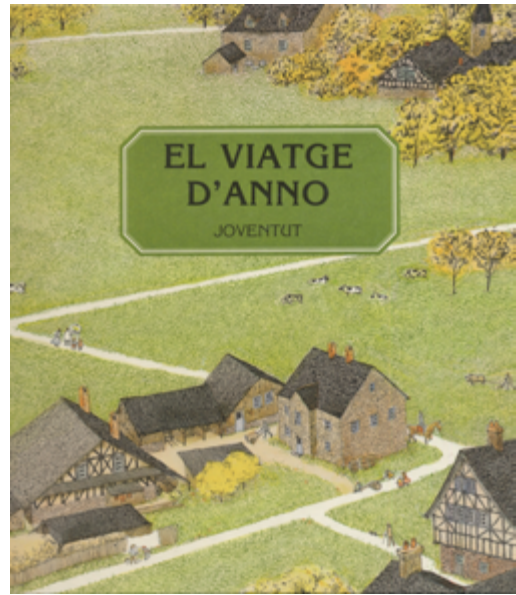

Casa de muñecas, de Marià Manent i Elvira Elias.

Gianni Rodari, a Itàlia. Era molt bo. Recordo amb estima Carmen Kurtz i Montserrat del Amo. De totes aquestes amistats, en van sortir vincles comercials i personals durant molts anys.

La visió internacional de Joventut ha estat constant, i la teva tasca dins l'editorial ha estat múltiple i molt intensa...

Bàsicament editava tot allò que m'agradava, que em divertia. Com el meu pare, sempre he estat molt pendent de la literatura infantil que es feia arreu, especialment als països anglosaxons, francòfons, però també en altres mercats menys coneguts i que començaven a oferir coses interessants, com l'italià o el japonès. Als anys setanta vaig conèixer Mitsumasa Anno a la fira de Frankfurt i de seguida el vaig voler editar. Des de l'inici els seus llibres em van captivar, eren molt innovadors. A part de ser l'editora responsable de la secció infantil, també feia tasques de traducció, especialment de l'anglès i del francès al català i el castellà. Alguns dels meus fills, com la Marta, també van començar a traduir obres molt aviat. Com ja he dit abans, en algunes ocasions vaig elaborar les meves pròpies creacions, com el conte popular brasiler *Yaci i la seva nina*, que va guanyar un premi al Japó i va tenir molt bona acollida. Fora de les feines editorials, com a hobby m'agradava molt l'edició ar-

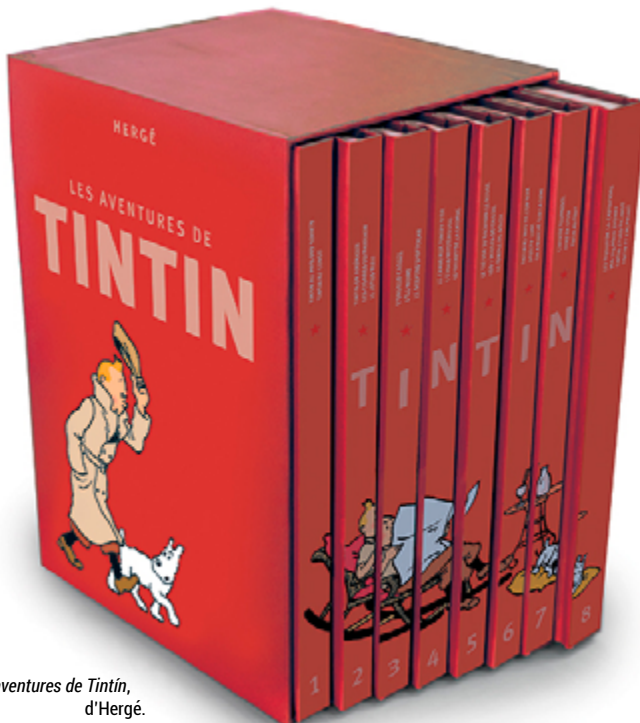
El viatge d'Anno, de Mitsumasa Anno.

tesanal i la música. L'amistat amb la família Llongueras em va permetre mantenir aquesta passió musical que encara em motiva. Encara canto, a la coral de la residència on m'estic.

Alguna cosa que t'hauria agradat fer i no va poder ser...

M'he fet molt gran, i ara m'he quedat fora de tot això una mica trista, però encara canto, gaudeixo dels llibres i de Cadaqués. Malauradament, mai vaig poder editar Sendak... Encara ara, a vegades m'agradaria viatjar, anar a fires internacionals, però em temo que ja no podrà ser...

I amb aquestes paraules acabem la conversa que hem mantingut amb aquesta gran protagonista de l'edició infantil catalana. Donem les gràcies a Marta Ferrés Zendrera, mestra, traductora, promotora de projectes de lectura i apassionada pels llibres, el mar i l'Empordà, com la seva mare, per haver-nos acompanyat en aquesta entrevista i haver-la fet possible. I també donem les gràcies a Anna Solà Serra per les fotografies. •

Les aventures de Tintín, d'Hergé.

1. Una part del fons editorial de Concepció Zendrera ha estat cedit a la Biblioteca d'Humanitats de la Universitat Autònoma de Barcelona.

2. Les *Rondalles d'Andersen* van ser editades per primer cop per Josep Zendrera el 1933.

3. Joventut és l'única editorial al món que edita *Tintín* fora del segell Casterman.